

Norges
nasjonalparker

Besøksforvaltning og merkevarestrategi

Brønnøysund 4. mars 2024, Miljødirektoratet

Bakgrunn og formål

Oppdrag fra departementet i tildelingsbrevet i 2013:

«Utarbeide en merkevare- og kommunikasjonsstrategi for nasjonalparker, herunder nasjonalparksentre og alle andre naturinformasjonssentre og kompetansesentre, nasjonalparklandsbyer og -kommuner.»

Formål:

- Vi skal gi nasjonalparkene en tydelig posisjon i markedsføringen av Norge som bærekraftig reisemål og som grunnlag for bred lokal verdiskaping.
- Vi skal gjennom besøksforvaltning legge til rette for og styre bruken av nasjonalparkene slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Meld. St. 18

(2015–2016)

Melding til Stortinget

Friluftsliv

Natur som kilde til helse og livskvalitet

Meld. St. 18 (2015–2016)

Friluftsliv - Natur som kilde til helse og livskvalitet

- Mål:
 - nasjonalparker skulle bli mer tilgjengelige for folk flest.
 - bruke nasjonalparker i folkehelseperspektiv
 - flere ut i naturen – gode naturopplevelser

*«Allmennheten skal gis
anledning til naturopplevelse
gjennom utøvelse av
tradisjonelt og enkelt friluftsliv
med liten grad av teknisk
tilrettelegging»*

Lomsdal Visten nasjonalpark Foto: Gunnar Kjærstad

Hvorfor driver vi med besøksforvaltning?

overturisme substantiv

BØYNING en; overturismen **+**

ETYMOLOGI sammensatt av [over-](#) og [turisme](#)

BETYDNING OG BRUK

turisme av et omfang som er så stort at det har negative konsekvenser

Kilde: DET NORSKE AKADEMIS ORDBOK

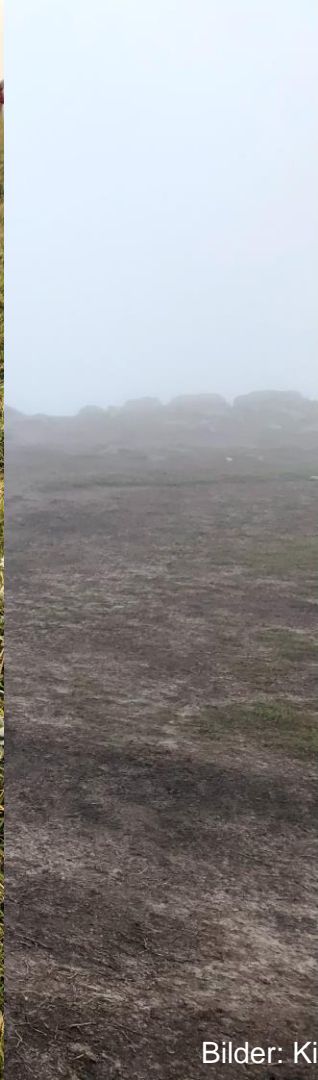
Bring along these custom-made toilet bags on your hike – for the sake of nature, your own health and the health of others.

Ta med deg disse spesialtilpassede toalettposene på turen – av hensyn til naturen, din egen og andres helse.

1. Take one or more toilet bags for your trip. The bags are specially designed for human feces.
 2. Each bag is easy to use and comes with instructions: poop directly into the bag and put toilet paper inside.
 3. You must carry the used bag(s) out of the national park. Used bags are hygienic, odorless and safe to store in your backpack.
 4. Throw away used bags in the designated waste containers, located at the trailhead parking areas (Torsfjorden or Indresand).
1. Ta med deg en eller flere toalettposer på turen din. Posene er spesialtilpasset for menneskelig avføring.
 2. Posene er enkle å bruke og på hver pose står det beskrevet hvordan de skal brukes: bæsje rett i posen, og legg toalett papiret oppi.
 3. Brukte poser kan trygt legges i sekken og skal bæres ut av nasjonalparken. Posene er hygieniske og luktfrie.
 4. Kast posene i egne avfallscontainere på parkeringsplassene ved stistart (Torsfjorden eller Indresand).

Caution! Water from the stream is unsafe to drink unless treated. Due to high ecoli values from toilet waste, the water must be boiled or disinfected before use. Advarsel! Ikke drikk vann rett fra bekkene, du kan bli syk. Grunnet høye ecoli-verdier fra toalettavfall, må vannet kokes eller desinfiseres på annen måte før bruk.

Trolltunga
800 i 2010
79 000 i 2023

Preikestolen
137 000 i 2009
348 000 i 2022

Besseggen
30 000 i 2011
60 000 i 2022

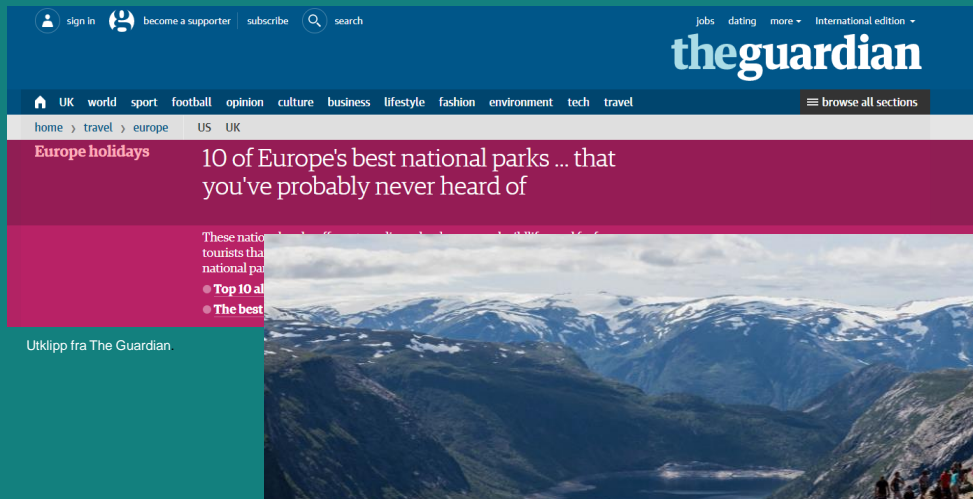
Hit vil 170.000 nordmenn i år

Over tre ganger så mange nordmenn har planer om å gå Besseggen i sommer. Dette kan bli problematisk, mener generalsekretær i Norsk Friluftsliv.

TRYKK: Nordmenn liker å være aktive på ferie, og sannsynligvis vil mange ta den store norgesterien over Besseggen i år, ifølge en undersøkelse gjort for Norsk Friluftsliv.

FOTO: @FJELLUFT16 / INSTAGRAM

Rago, Norway

Photograph: Alamy

Even the non-national park bits of the Nordland region of Norway are spectacular: flying or sailing into Bodø airport takes you along the dark, jagged edge of the country's coastline, but Rago itself is a particularly impressive sight to behold. Rugged rock formations, boulders and steep mountains jut out of the often otherworldly landscape. One of the highlights is the Litlverivassfossen waterfall, which tumbles off the edge of Litlverivatnet lake. There are trails to follow, as well as cabins to pitch up in at night, and nearby Sjunghatten and Junkerdal national parks are also within easy reach for those who want to explore further.

visitnorway.com/national-parks

Trolltunga. Foto: Kristian Sletten Hanisch

Hvem styrer ferdselen?

<https://www.arctichikes.no> › storskogvatnet

Storskogvatnet in Rago National Park in Sørfold

This 7.7 km long hike starts at the end of the road that follows Nordfjordelva in Sørfold municipality and goes up to Storskogvatnet lake in **Rago National** ...

<https://www.lonelyplanet.com> › ... › Attractions

Rago National Park | Norway Attractions - Lonely Planet

The small (171-sq-km), scarcely visited **Rago National Park** is a rugged chunk of forested granite mountain and moorland, riven with deep glacial cracks and ...

<https://nemventures.com> 2020/09/05 › rago-hidden-g...

Rago - The hidden gem of Nordland - Nemventures

Sep 5, 2020 — The **Rago National park** is a land of wilderness, rugged mountains, ... **Rago** less known than other parks of **Norway** and it makes it even ...

<https://www.pinterest.com> ... › Nordland

Rago National Park in Norway | Beautiful photos from Nature

Travel Destinations · Europe Destinations · Nordland. **RAGO NATIONAL PARK, NORWAY** - **Rago National Park** is a park in the county of.

The screenshot shows the top portion of a mobile browser displaying a Guardian article. The browser address bar shows 'amp.theguardian.com'. The Guardian logo is at the top right, with 'For 200 years' underneath. A yellow 'Subscribe' button is on the left. Below the logo is a navigation bar with 'News', 'Opinion', 'Sport', 'Culture', and 'Lifestyle' tabs. The main image is a scenic view of a lake and mountains. Below the image is the article title: '10 of Europe's best national parks ... that you've probably never heard of'. The sub-headline is 'Europe holidays'. The article text begins: 'These national parks offer extraordinary landscapes and wildlife - and far fewer tourists than the continent's more famous beauty spots. Have you visited a national park in Europe? Tell us about it in the'.

Faksimile: The Guardian

Rago, Norway

▲ Photograph: Alamy

Even the non-national park bits of the Nordland region of Norway are spectacular: flying or sailing into Bodø airport takes you along the dark, jagged edge of the country's coastline, but Rago itself is a particularly impressive sight to behold. Rugged rock formations, boulders and steep mountains jut out of the often other-worldly landscape. One of the highlights is the Litlvervassfossen waterfall, which tumbles off the edge of Litlvervatnet lake. There are trails to follow, as well as cabins to pitch up in at night, and nearby Sjunghatten and Junkerdal national parks are also within easy reach for those who want to explore further.

• visitnorway.com/national-parks

Lonely Planet names the best destinations for 2022

LEK Marcus • Updated 4th November 2021

9/10

2. Norway: From the majestic fjords to the brand-new Munch Museum in Oslo, this Nordic nation has something for every kind of traveler.

Nick Fox/Alamy

(CNN) — In 1973, young British couple Tony and Maureen Wheeler published a guidebook entitled "Across Asia on The Cheap." Little did they know that one humble guidebook would lay the foundation for a worldwide travel brand called Lonely Planet.

© 2021 ALAMY/ALAMY

MALDIVES

"2. Norway

Norway is consistently included on lists of the world's happiest countries. So what's their secret? CNN asked two of the country's royals, Crown Prince Haakon and Crown Princess Mette-Marit, for their theories. Mette-Marit has one answer: "we love being outside in nature. If you're in a Norwegian home on a Sunday and you don't go for a walk in the forest ... that's not good." If you want to channel that peaceful energy for yourself, head to Bøkeskogen, the world's northernmost beech forest. It's about two hours from the capital of Oslo, so you can easily experience city and country in the same day."

Influensereffekten

Influenser Caroline Berg Eriksen la ferien til Dovre:

– Kan få folk til å ville reise hit

Det kan ha stor betydning at profilerte personligheter deler opplevelser fra Gudbrandsdalen i sosiale medier, mener flere aktører i reiselivet.

AV SIRI SØNSTELIE
siri.sonstелиe@gd.no
Mobil: 991 58 666

LILLEHAMMER: I sommer ferierte en av landets største og mest kjente bloggere i Gudbrandsdalen. Caroline Berg Eriksen, tidligere kjent som «fotballfrue», tok turen til Dovre, hvor hennes svigerforeldre har hytte.

Sukkultur

å si om kjente personligheter alene eller i kombinasjon med andre markedsføringstiltak utløser flere tilreisende.

Men at de tar turen frivillig uten å være sponset har stor verdi.

– Jeg tenker at en slik tur hun hadde, som var frivillig, er mer verdifull enn om vi hadde de hentet inn sponsede influensere. Det fremstår mer ekte, tenker jeg, sier Husom.

Flere faktorer

Sonja Rykhus er ikke i tvil om at det har betydning at bloggere eller andre deler sine opplevelser og reiser. Hun er vertskap på Grimsdalshytta, som er blant stedene Berg Eriksen omtalte bredt.

– Det er nok flere ting

DOVREFERIE: At bloggere og influensere som Caroline Berg Eriksen legger ferieturen til områder i Gudbrandsdalen kan ha stor betydning for reiselivet, mener reiselivsaktører. Her er hun avbildet med eketemannen Lars Kristian Eriksen.

FOTO: NTB SCANPIX

Oppsynsmannen

Hvorfor skal Bård Tufte Johansen bli naturens oppsynsmann?

Bård Tufte Johansen er tilbake med en ny serie på NRK.

FOTO: NRK

Vi må være i forkant!

- Presset på naturen øker
- Oppmerksomheten om behovet for naturvern øker
- Vi kan ikke endre **at** mennesker ønsker å besøke «vårt» verneområde, men vi kan forsøke å styre **hvor** og **hvordan** de skal besøke verneområdene våre.
- BESØKSstrategi, en strategi for **mer** besøk, **annerledes** besøk eller **ikke** besøk?

Besøksforvaltning

Å legge til rette for og styre bruken av et verneområde, slik at:

- opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig
- forståelsen for vernet økes
- verneverdiene ivaretas

Velkommen inn!

- velkommen til kommunen og landsbyen
- velkommen til å titte inn
- velkommen til å følge stien
- velkommen inn i verneområdet - dersom du og naturen er rustet for det

Børgesfjell/Byrkjå nasjonalpark Foto: Tore Tørdås

Børgefjell nasjonalpark Foto: Tore Tørdås

Velkommen inn – uansett?

- En besøksstrategi kan være en strategi for mindre besøk, eller annerledes besøk.
- Det er ikke (nødvendigvis) en **strategi** for mer **besøk**.
- Å ønske "Velkommen inn", er ikke ensbetydende med å *ikke* ta vare på.

Velkommen inn! og tilrettelegging...

- Uttak av merkevaren følger besøksstrategiens føringer – kan gi mer besøk (sherpatrapputfordringen)
- Differensiert vern – tilpasset tilrettelegging.
- Noen steder er en modell som Sognefjellet naturlig, andre steder slett ikke.
- Tilgjengeligheten til et verneområde er viktig: det skal foreligge et **tydelig grunnlag** og **behov** for tilretteleggingen.

Sognefjellet Foto: Kim Daniel Hansen

Børgefjell/Byrkjje
nasjonalpark

Besøksstrategi

Børgefjell/Byrkjje nasjonalpark og Austre Tiplingan/Luvlie
Diehpell landskapsvernområde

Innhold i besøksstrategiene

- verneverdier
- beskrivelse av nåværende situasjon knyttet til bruk
- strategiske grep
 - kanalisering
 - formidling og informasjon
 - samarbeid med aktuelle aktører
- tiltaksliste

Vega
verneområdestyre

BESØKSSTRATEGI

FOR VERNEOMRÅDENE PÅ VEGA

Viktige elementer i besøksforvaltningen

- ta tydelige valg
- tilrettelegging kan generere bruk
- forankringsarbeidet er viktig – også ved revidering

Lomsdal Visten nasjonalpark Foto: Gunnar Kjærstad

Et taktskifte

- Alle verneområder skal ha besøksstrategi
- Nasjonalparker og store verneområder skal innlemme den i forvaltningsplanen og dermed også sende den på høring, den skal også godkjennes av Miljødirektoratet
- «Merkevaren» kan ikke tas i bruk uten at en besøksstrategi foreligger, akutte hensyn ivaretas

Norges
nasjonalparker

Merkevarestrategien «Norges nasjonalparker»

designmanual.norgesnasjonalparker.no

**Ytre Hvaler
nasjonalpark**

**Besøkssenter
Reisa nasjonalpark**

**Lom
nasjonalpark-
kommune**

**Hvordan jobber vi med
merkevaren?**

Lomsdal Visten nasjonalpark Foto: Bjørnar Aarstrand

Samarbeid nasjonalt og lokalt

- Sentral merkevaregruppe – forvalter og utvikler merkevaren Norges nasjonalparker
- Forvaltningsmyndighet er ansvarlig for sin besøksforvaltning og dermed også sitt uttak av merkevaren

Sosiale medier – nasjonalt og lokalt

- Sosiale medier – vi forsøker å dem før de står der, da kan det være for sent å snu.
- Miljødirektoratet poster «allmennopplysning»
- Folk ønsker å følge sine områder, bruker ressurser på det. (idrett, politikk, interesseorganisasjoner etc.)

Børgfjell/Byrkjje
nasjonalpark

Nasjonalpark

Likt

Melding

Tore, Geir, Lillian og 959 andre
liker dette

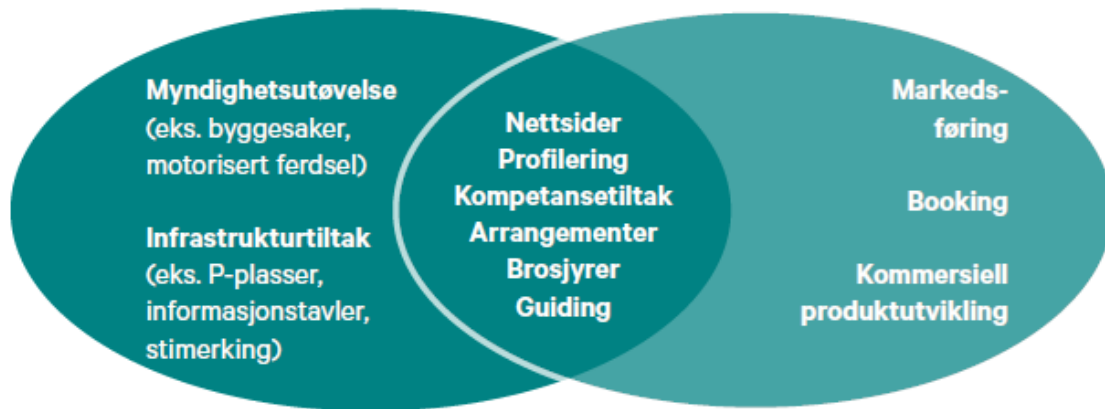

Nasjonale kampanjer – nasjonalt og lokalt

- Fire filmer totalt: Kvistkneking og bålbrekking, drone og sykling
- Sosiale medier, kino og litt TV
- Spres av Miljødirektoratet og alle aktørene, lokalt tilpasset.
- Gode tall på visning og spredning.

Nasjonalparkstyret

Reiselivsnæringen

Fellestiltak

Bedriftsutretta tiltak

Samisk forankring og inkludering

«Ivaretakelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området brukes til reindrift.»

- tidlig inn i prosesser
- samiske interesser løftes fram
- samarbeid og dialog
- mer på samisk språk

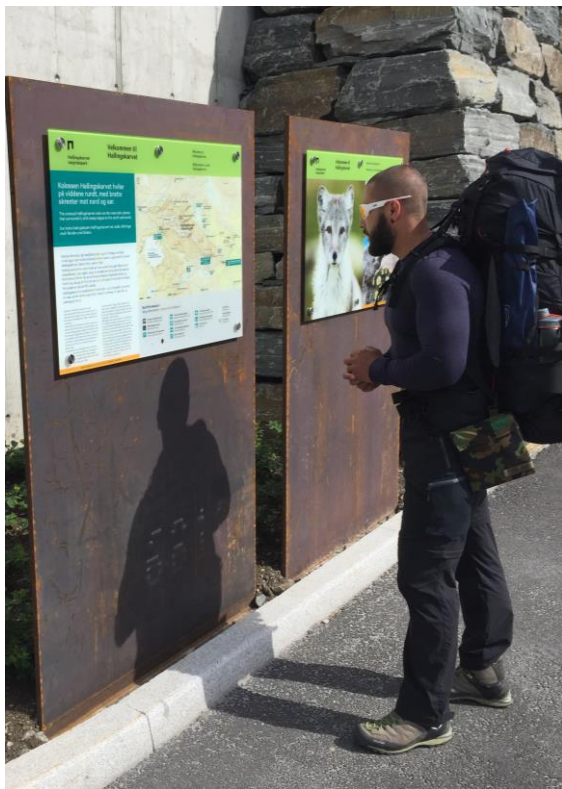
Njaarken
vaarjelimmiedajve

Kaarhte j̄ih bīevnesh
Buerie b̄aeteme N̄oorjen
vaarjelimmiedajvi s̄ijse

Jomfruland

Foto: Morten Johannessen

Geilo stasjon

Foto: Trond Erik Buttingsrud

Varangerhalvøya

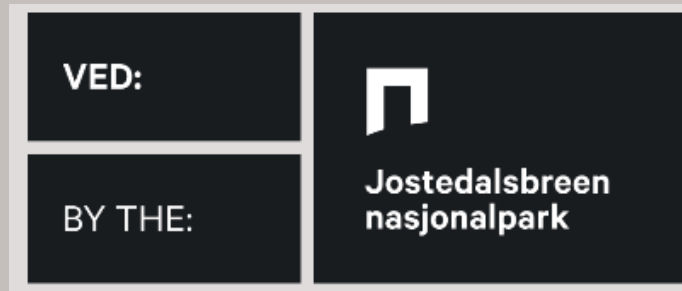
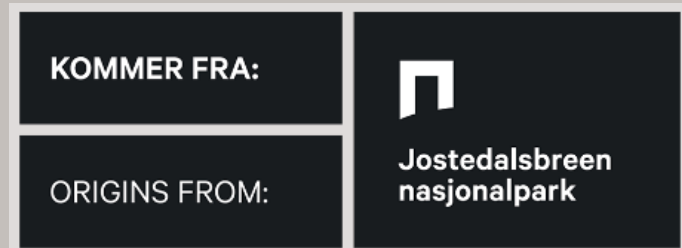
Foto: Geir Østereng

Alle foto: Kari Sveen

Kommerseuell bruk av merkevaren

- Legger til rette for at virksomheter med geografisk tilhørighet til en nasjonalpark kan bruke merket i markedsføring.
- Kan søke om merket dersom:
det tilbys et produkt som kommer fra, eller det drives kommersiell, frivillig eller annen type virksomhet i, eller ved en nasjonalpark.

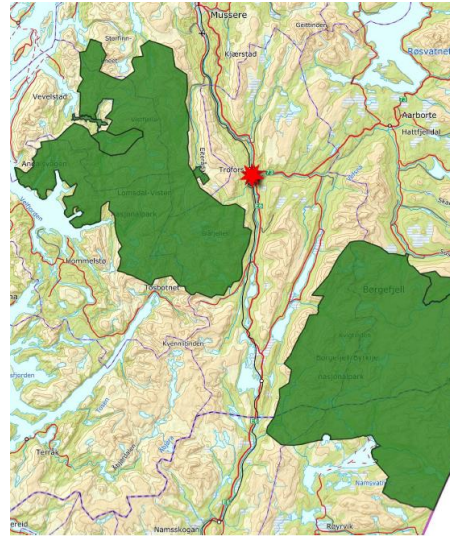

Nasjonalparkkommunene

En nasjonalparkkommune har **områder** som er vernet som nasjonalpark. Kommunen skal aktivt **legge til rette** for besøkende som vil oppleve nasjonalparkene og områdene rundt, samtidig som natur- og verneverdier blir tatt vare på.

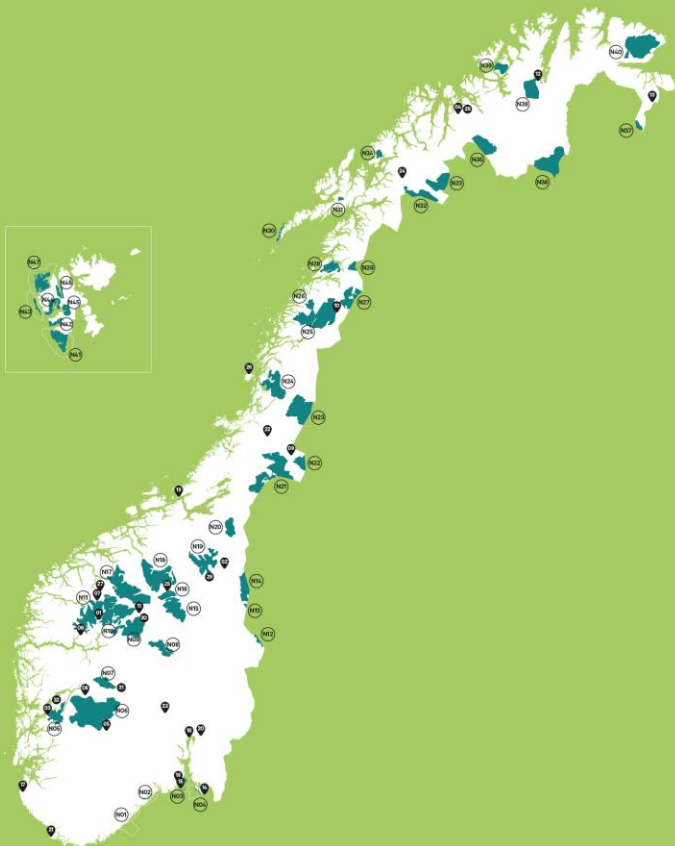
- 48 nasjonalparkkommuner.
- Aktør under merkevaren
- Innfallsporier til nasjonalparkene.
- Servicetilbud for deg som besøkende.
- Nærturer og lokale opplevelser.

Grane: ett godt eksempel

Skisse: SFTL

- to nasjonalparker
- omlegging av E6
- Laksvollen – nasjonalparkpunkt
- godt samarbeid - forvaltningen og kommunen

Nasjonlparker

001	Raet nasjonalpark	017	Reinheimen nasjonalpark	030	Øvre Dividal nasjonalpark
002	Jomfruland nasjonalpark	018	Dovre fjell-Sundalsfjella nasjonalpark	031	Ånderdalen nasjonalpark
003	Færder nasjonalpark	019	Forollhogna nasjonalpark	032	Reisa nasjonalpark
004	Ytre Hvaler nasjonalpark	020	Skarvan og Roitdalen nasjonalpark	033	Øvre Anårjohka nasjonalpark
005	Folgefonna nasjonalpark	021	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	034	Øvre Pasvik nasjonalpark
006	Hardangervidda nasjonalpark	022	Lierne nasjonalpark	035	Stabbursdalen nasjonalpark
007	Hallingskarvet nasjonalpark	023	Bergfjell nasjonalpark	036	Seiland nasjonalpark
008	Langsua nasjonalpark	024	Lomsdal-Visten nasjonalpark	037	Varangerhalvøya nasjonalpark
009	Jotunheimen nasjonalpark	025	Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark	038	Ser-Spitsbergen nasjonalpark
010	Breheimen nasjonalpark	026	Låhø nasjonalpark	039	Nordenskiöld Land nasjonalpark
011	Jostedalbreen nasjonalpark	027	Junkerdal nasjonalpark	040	Forlandet nasjonalpark
012	Fulufjellet nasjonalpark	028	Sjunkhatten nasjonalpark	041	Nordre Isfjorden nasjonalpark
013	Gutulia nasjonalpark	029	Rago nasjonalpark	042	Sassen-Bünsow Land nasjonalpark
014	Femundsmarka nasjonalpark	030	Lofotodden nasjonalpark	043	Indre Wijdefjord nasjonalpark
015	Rondane nasjonalpark	031	Møysalen nasjonalpark	044	Nordvest-Spitsbergen nasjonalpark
016	Dovre nasjonalpark	032	Rohkunborri nasjonalpark		

Besøksenter nasjonalpark

01	Besøksenter nasjonalpark
Jostedalbreen nasjonalpark
Breheimen nasjonalpark	06	Besøksenter nasjonalpark
Hardangervidda nasjonalpark
Eidfjord	11	Besøksenter nasjonalpark
Jotunheimen nasjonalpark
Breheimen nasjonalpark
Reinheimen nasjonalpark
02	Besøksenter nasjonalpark
Femundsmarka nasjonalpark
Gutulia nasjonalpark	07	Besøksenter nasjonalpark
Jostedalbreen nasjonalpark
Oppstryn	12	Besøksenter nasjonalpark
Stabbursdalen nasjonalpark
03	Besøksenter nasjonalpark
Folgefonna nasjonalpark	08	Besøksenter nasjonalpark
Jostedalbreen nasjonalpark
Fjærland	13	Besøksenter nasjonalpark
Øvre Pasvik nasjonalpark
04	Besøksenter nasjonalpark
Reisa nasjonalpark	09	Besøksenter nasjonalpark
Lierne nasjonalpark
Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	14	Besøksenter nasjonalpark
Ytre Hvaler nasjonalpark
05	Besøksenter nasjonalpark
Hardangervidda nasjonalpark
Skinnarbu	10	Besøksenter nasjonalpark
Nasjonlparkene i Nordland	15	Besøksenter nasjonalpark
Færder nasjonalpark

Besøksenter våtmark, rovdyr, villrein og verdensarv

16	Besøksenter våtmark, Ilene	22	Besøksenter rovdyr, Namsskogan
17	Besøksenter våtmark, Jæren	23	Besøksenter rovdyr, Flå
18	Besøksenter våtmark, Oslo	24	Besøksenter rovdyr, Bardu
19	Besøksenter våtmark, Ørland	25	Besøksenter villrein, Hjørkinn
20	Besøksenter våtmark, Nordre Øyeren	02	Besøksenter verdensarv, Roros
21	Besøksenter våtmark, Lista	26	Besøksenter verdensarv, Vega
		27	Besøksenter verdensarv, Geiranger

Nasjonlparklandsbyer

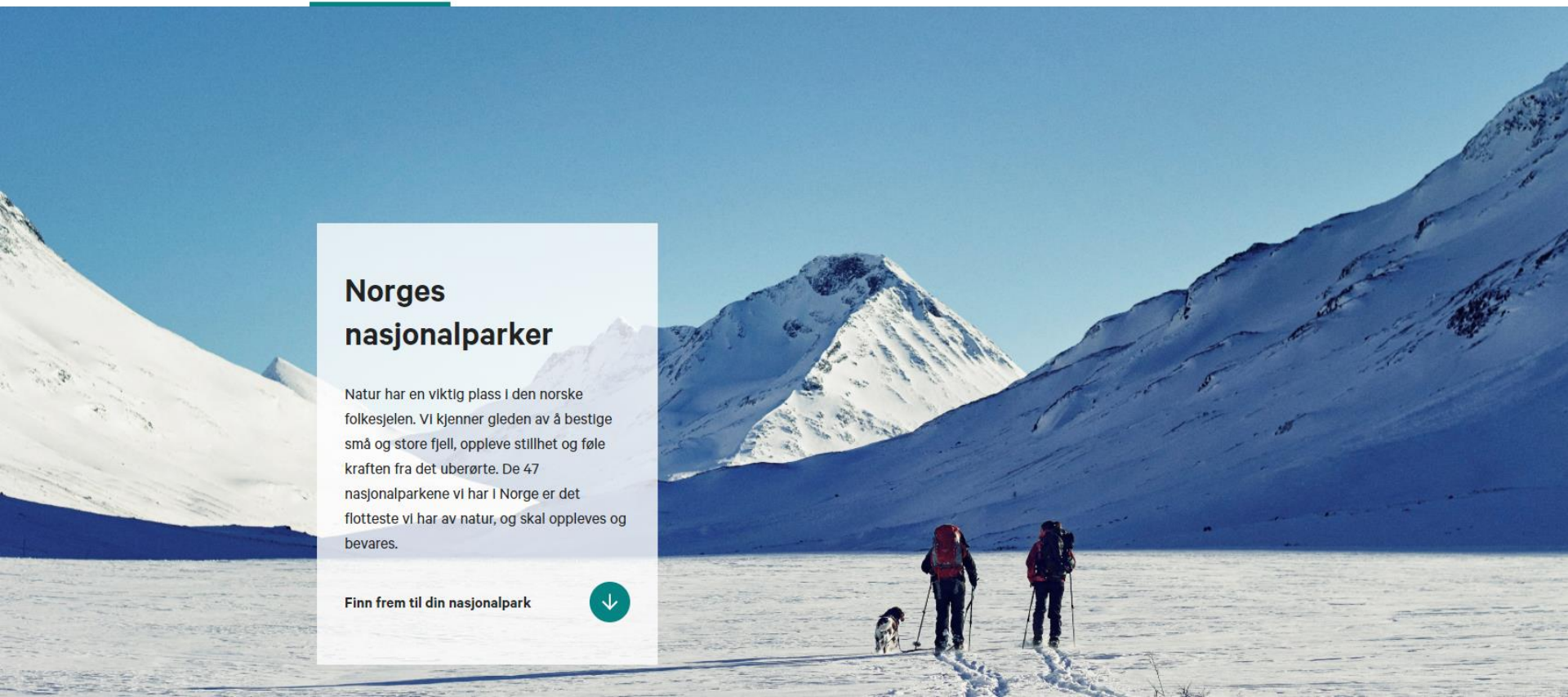
28	Nasjonlparklandsby, Storslett
29	Nasjonlparklandsby, Vingelen
30	Nasjonlparklandsby, Lom
31	Nasjonlparklandsby, Gello
32	Nasjonlparklandsby, Jondal

Norges nasjonalparker

Natur har en viktig plass i den norske folkesjelen. Vi kjenner gleden av å bestige små og store fjell, oppleve stillhet og føle kraften fra det uberørte. De 47 nasjonalparkene vi har i Norge er det flotteste vi har av natur, og skal oppleves og bevares.

Finn frem til din nasjonalpark

Prisvinnende design!

- Utkikkspunkt Sognefjellet vant DOGA-merket!
- Konseptet underbygges; kvalitet og lavmælt naturlig tilrettelegging.
- Vi har også vunnet en fagpris for våre kart!

Design og arkitektur Norge : [Vinnere av DOGA-merket](#)

DOGA

Ø Søk

Landskapsarkitektur åpner fjellheimen for alle

Miljødirektoratet ønsker å gjøre nasjonalparkene våre mer tilgjengelige. Vi fått et anlegg som åpner Jotunheimen for personer med nedsatt funksjonsevne, og som glir elegant inn i høyfjellsnaturen.

Veileder

Besøksforvaltning i norske verneområder

Besøksforvaltningsveilederen skal fungere som et verktøy i en strategisk og god forvaltning av verneområder.

Veilederen for besøksforvaltning skal være en støtte for å oppnå en god prosess i arbeidet med besøksforvaltning i norske verneområder. Målgruppa for veilederen er forvaltningsmyndighetene for ett eller flere verneområder. Besøksstrategier er et verktøy som kan tas i bruk av mange, også utenfor verneområdegrensen.

+ Hva er besøksforvaltning?

+ Hvorfor driver vi med besøksforvaltning?

+ Verneverdiene tillegges størst vekt

+ Hva er en besøksstrategi?

> [Ofte stilte spørsmål](#)

Vår veiledning

- Besøksforvaltning i norske verneområder digital veileder
- Innfallsportveileder - under revidering og omlegging til digital veileder
- Naturarven som verdiskaper-tips og eksempler
- Sårbarhetsvurdering i verneområder (NINA-rapport)
- Brukerundersøkelser som verktøy i forvaltning av verneområder

Takk for oppmerksomheten!

